Συλλογή της Νομολογίας

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΡΑΝΤΟΥ
της 13ης Φεβρουαρίου 2025[1]

Υπόθεση C-635/23

WBS GmbH
Ποινική διαδικασία
παρισταμένης της
Generalstaatsanwaltschaft Berlin

[αίτηση του Kammergericht Berlin (ανώτερου περιφερειακού δικαστηρίου Βερολίνου, Γερμανία) για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως]

«Προδικαστική παραπομπή – Οδηγία 2014/41/ΕΕ – Δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις – Ευρωπαϊκή εντολή έρευνας – Άρθρο 2, στοιχείο γ', σημείο ii – Έννοιες των όρων "αρχή έκδοσης" και "άλλη αρμόδια αρχή η οποία ενεργεί ως ανακριτική αρχή σε ποινικές διαδικασίες" – Αρμοδιότητα έκδοσης διαταγής για τη συγκέντρωση αποδεικτικών στοιχείων σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο – Μέτρα έρευνας για τα οποία απαιτείται η παροχή αδείας από ανακριτή – Άρθρο 6, παράγραφοι 1 και 2 – Προϋποθέσεις έκδοσης ευρωπαϊκής εντολής έρευνας»

Εισαγωγή

1. Δύναται διοικητική αρχή η οποία, βάσει του εθνικού δικαίου, δεν είναι αρμόδια να διατάξει ερευνητικό μέτρο στο πλαίσιο εθνικής ποινικής διαδικασίας να διατάξει τέτοιο μέτρο εις βάρος επιχείρησης εγκατεστημένης σε άλλο κράτος μέλος εκδίδοντας ευρωπαϊκή εντολή έρευνας (στο εξής: ΕΕΕ) βάσει της οδηγίας 2014/41/ΕΕ περί της ΕΕΕ σε ποινικές υποθέσεις[2], σε περίπτωση δε καταφατικής απαντήσεως, υπό ποιες προϋποθέσεις μπορεί να εκδοθεί τέτοια ΕΕΕ; Τούτο είναι, κατ' ουσίαν, το ζήτημα που εγείρει το Kammergericht Berlin (ανώτερο περιφερειακό δικαστήριο Βερολίνου, Γερμανία) στο πλαίσιο της υπό κρίση αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως, η οποία αφορά την ερμηνεία του άρθρου 2, στοιχείο γ', σημείο ii, της εν λόγω οδηγίας.

2. Υπενθυμίζεται ότι το άρθρο 2, στοιχείο γ', της οδηγίας 2014/41, το οποίο ορίζει την έννοια της «αρχής έκδοσης» ΕΕΕ, διακρίνει μεταξύ δύο κατηγοριών αρχών, οι οποίες είναι: αφενός, οι δικαστικές αρχές, ήτοι «δικαστής, δικαστήριο, ανακριτής ή εισαγγελέας με αρμοδιότητα στη συγκεκριμένη υπόθεση», περί των οποίων κάνει λόγο το άρθρο 2, στοιχείο γ', σημείο i, της οδηγίας (στο εξής: δικαστική αρχή), και, αφετέρου, οι μη δικαστικές αρχές, ήτοι «κάθε άλλη αρμόδια αρχή ορισθείσα από το κράτος έκδοσης η οποία […] ενεργεί ως ανακριτική αρχή σε ποινικές

[1] Γλώσσα του πρωτοτύπου: η γαλλική.

[2] Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 3ης Απριλίου 2014, περί της ευρωπαϊκής εντολής έρευνας σε ποινικές υποθέσεις (ΕΕ 2014, L 130, σ. 1).

διαδικασίες, αρμόδια να διατάσσει τη συγκέντρωση αποδεικτικών στοιχείων σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο», που μνημονεύεται στο άρθρο 2, στοιχείο γ′, σημείο ii, της οδηγίας (στο εξής: μη δικαστική αρχή).

3. Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως υποβλήθηκε στο πλαίσιο αιτήσεως για την εκτέλεση, στη Γερμανία, ΕΕΕ εκδοθείσας από το Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs (Γραφείο Πρόληψης και Καταπολέμησης της Διαφθοράς, Λεττονία, στο εξής: KNAB) σχετικά με την εγκατεστημένη στη Γερμανία επιχείρηση WBS GmbH (στο εξής: επίμαχη ΕΕΕ). Κατόπιν διενέργειας έρευνας εις βάρος της, δυνάμει της επίμαχης ΕΕΕ, η εν λόγω επιχείρηση προσέφυγε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου υποστηρίζοντας, κατ' ουσίαν, ότι τα αποδεικτικά στοιχεία που συνελέγησαν σε εκτέλεση της συγκεκριμένης ΕΕΕ δεν μπορούν να γίνουν δεκτά, διότι η ΕΕΕ δεν έχει εκδοθεί από «αρχή έκδοσης» κατά την έννοια της οδηγίας 2014/41. Ειδικότερα, κατά την άποψή της, το KNAB δεν αποτελεί αρχή έκδοσης επειδή, αφενός μεν, δεν ενεργεί ως δικαστική αρχή, κατά την έννοια του άρθρου 2, στοιχείο γ′, σημείο i, της οδηγίας, αφετέρου δε, δεν πληροί τις προϋποθέσεις του άρθρου 2, στοιχείο γ′, σημείο ii, της οδηγίας, ώστε να μπορεί να χαρακτηριστεί ως «άλλη αρμόδια αρχή», διότι δεν είναι αρμόδιο «να διατάσσει τη συγκέντρωση αποδεικτικών στοιχείων σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο», δεδομένου ότι, κατά το λεττονικό δίκαιο, αρμόδιες για τη λήψη μέτρων έρευνας στο πλαίσιο εθνικής διαδικασίας είναι μόνον οι δικαστικές αρχές.

4. Μολονότι το Δικαστήριο είχε την ευκαιρία να οριοθετήσει την έννοια της «αρχής έκδοσης», κατά το άρθρο 2, στοιχείο γ′, της οδηγίας 2014/41, και να αποσαφηνίσει τη διάκριση μεταξύ των «δικαστικών αρχών» και των «άλλων αρμόδιων αρχών», κατά την έννοια της εν λόγω διατάξεως [3], στο πλαίσιο της υπό κρίση υποθέσεως ερωτάται, κατά τρόπο καινοφανή, σχετικά με το εύρος της δεύτερης κατηγορίας των εν λόγω αρχών.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

5. Κατά τις αιτιολογικές σκέψεις 5, 7 και 11 της οδηγίας 2014/41:

«(5) Αφότου εκδόθηκαν οι αποφάσεις-πλαίσια 2003/577/ΔΕΥ[4] και 2008/978/ΔΕΥ[5] διαπιστώθηκε ότι το πλαίσιο για τη συγκέντρωση αποδεικτικών στοιχείων είναι υπερβολικά κατακερματισμένο και περίπλοκο. Απαιτείται συνεπώς νέα προσέγγιση.

[…]

[3] Πρβλ. αποφάσεις της 8ης Δεκεμβρίου 2020, Staatsanwaltschaft Wien (Πλαστογραφημένες εντολές πληρωμής) (C-584/19, στο εξής: απόφαση Staatsanwaltschaft Wien, EU:C:2020:1002)· της 16ης Δεκεμβρίου 2021, Spetsializirana prokuratura (Δεδομένα σχετικά με την κίνηση και τη θέση) (C-724/19, στο εξής: απόφαση Spetsializirana prokuratura, EU:C:2021:1020)· της 2ας Μαρτίου 2023, Staatsanwaltschaft Graz (Υπηρεσία Ποινικών Φορολογικών Υποθέσεων Ντίσελντορφ) (C-16/22, στο εξής: απόφαση Staatsanwaltschaft Graz, EU:C:2023:148), και της 30ής Απριλίου 2024, M.N. (EncroChat) (C-670/22, στο εξής: απόφαση EncroChat, EU:C:2024:372).

[4] Απόφαση-πλαίσιο του Συμβουλίου, της 22ας Ιουλίου 2003, σχετικά με την εκτέλεση των αποφάσεων δέσμευσης περιουσιακών ή αποδεικτικών στοιχείων στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ 2003, L 196, σ. 45).

[5] Απόφαση-πλαίσιο του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 2008, σχετικά με το ευρωπαϊκό ένταλμα συγκέντρωσης αποδεικτικών στοιχείων προς λήψη αντικειμένων, εγγράφων και δεδομένων για χρήση σε ποινικές διαδικασίες (ΕΕ 2008, L 350, σ. 72).

(7) Η νέα αυτή προσέγγιση θα πρέπει να βασίζεται σε ένα και μοναδικό μέσο, το οποίο ονομάζεται Ευρωπαϊκή Εντολή Έρευνας (ΕΕΕ). Η έκδοση μιας ΕΕΕ αποσκοπεί στην εκτέλεση ενός ή περισσότερων συγκεκριμένων ερευνητικών μέτρων στο κράτος εκτέλεσης του ευρωπαϊκού εντάλματος (“κράτος εκτέλεσης”) με σκοπό τη συγκέντρωση αποδεικτικών στοιχείων. Αυτό θα πρέπει να περιλαμβάνει τη λήψη αποδεικτικών στοιχείων που βρίσκονται ήδη στην κατοχή της αρχής εκτέλεσης.

[…]

(11) Η ΕΕΕ θα πρέπει να επιλέγεται όταν η εκτέλεση ενός ερευνητικού μέτρου δείχνει αναλογική, ενδεδειγμένη και εφαρμόσιμη σε μια υπόθεση. Η αρχή έκδοσης θα πρέπει συνεπώς να επαληθεύσει εάν τα απαιτούμενα αποδεικτικά στοιχεία είναι αναγκαία και αναλογικά για τους σκοπούς της διαδικασίας, εάν το επιλεχθέν ερευνητικό μέτρο είναι αναγκαίο και αναλογικό για τη συλλογή των στοιχείων και κατά πόσον, μέσω της έκδοσης ΕΕΕ, κάποιο άλλο κράτος μέλος θα πρέπει να μετάσχει στη συλλογή των στοιχείων. Η ίδια εκτίμηση θα πρέπει να γίνει στη διαδικασία επικύρωσης, όταν δυνάμει της παρούσας οδηγίας απαιτείται η επικύρωση μιας ΕΕΕ. […]»

6. Το άρθρο 1 της οδηγίας αυτής, το οποίο φέρει τον τίτλο «Η ευρωπαϊκή εντολή έρευνας και η υποχρέωση εκτέλεσής της», ορίζει τα εξής:

«1. Η [ΕΕΕ] είναι δικαστική απόφαση την οποία εκδίδει ή επικυρώνει δικαστική αρχή κράτους μέλους (“κράτος έκδοσης”) με σκοπό την εκτέλεση ενός ή περισσότερων συγκεκριμένων ερευνητικών μέτρων σε άλλο κράτος μέλος (“κράτος εκτέλεσης”) για τη λήψη αποδεικτικών στοιχείων βάσει της [οδηγίας 2014/41].

Η ΕΕΕ μπορεί επίσης να εκδίδεται για τη λήψη αποδεικτικών στοιχείων ευρισκομένων ήδη στην κατοχή των αρμόδιων αρχών του κράτους εκτέλεσης.

2. Τα κράτη μέλη εκτελούν όλες τις ΕΕΕ με βάση την αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης και τηρουμένης της παρούσας οδηγίας.

[…]»

7. Το άρθρο 2 της εν λόγω οδηγίας, το οποίο φέρει τον τίτλο «Ορισμοί», προβλέπει στο στοιχείο γ′ τα ακόλουθα:

«Κατά την έννοια της παρούσας οδηγίας, νοούνται ως:

γ) “αρχή έκδοσης”:

i) δικαστής, δικαστήριο, ανακριτής ή εισαγγελέας με αρμοδιότητα στη συγκεκριμένη υπόθεση, ή

ii) κάθε άλλη αρμόδια αρχή ορισθείσα από το κράτος έκδοσης η οποία στη συγκεκριμένη περίπτωση ενεργεί ως ανακριτική αρχή σε ποινικές διαδικασίες, αρμοδία να διατάσσει τη συγκέντρωση αποδεικτικών στοιχείων σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο. Επιπλέον, προτού διαβιβαστεί στην αρχή εκτέλεσης, η ΕΕΕ επικυρώνεται, αφού εξεταστεί αν τηρεί τις προϋποθέσεις της παρούσας οδηγίας για την έκδοση ΕΕΕ, ιδίως αυτές του άρθρου 6

παράγραφος 1 αυτής, από δικαστή, δικαστήριο, ανακριτή ή εισαγγελέα στο κράτος έκδοσης. Αν η ΕΕΕ έχει επικυρωθεί από δικαστική αρχή, η αρχή αυτή μπορεί επίσης να θεωρηθεί αρχή έκδοσης για τους σκοπούς της διαβίβασης της ΕΕΕ.»

8. Το άρθρο 6 της ίδιας οδηγίας, το οποίο φέρει τον τίτλο «Προϋποθέσεις έκδοσης και διαβίβασης ΕΕΕ», ορίζει τα εξής:

«1. Μια ΕΕΕ μπορεί να εκδίδεται μόνον όταν η αρχή έκδοσης κρίνει ότι πληρούνται οι εξής προϋποθέσεις:

α) η έκδοση της ΕΕΕ είναι απαραίτητη και αναλογική για τους σκοπούς της διαδικασίας του άρθρου 4, λαμβανομένων υπόψη των δικαιωμάτων του υπόπτου ή κατηγορουμένου· και

β) το ή τα ερευνητικά μέτρα που προβλέπονται στην ΕΕΕ θα μπορούσαν να είχαν διαταχθεί υπό τις ίδιες προϋποθέσεις σε παρόμοια εγχώρια υπόθεση.

2. Οι προϋποθέσεις της παραγράφου 1 αξιολογούνται σε κάθε υπόθεση από την αρχή έκδοσης.

3. Όταν μια αρχή εκτέλεσης έχει λόγους να πιστεύει ότι δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις της παραγράφου 1, μπορεί να συμβουλευθεί την αρχή έκδοσης σχετικά με τη σημασία της εκτέλεσης της ΕΕΕ. Μετά τη διαβούλευση αυτή η αρχή έκδοσης δύναται να ανακαλέσει την ΕΕΕ.»

9. Το άρθρο 9 της οδηγίας 2014/41, το οποίο φέρει τον τίτλο «Αναγνώριση και εκτέλεση», ορίζει στις παραγράφους 1 έως 3 τα ακόλουθα:

«1. Η αρχή εκτέλεσης αναγνωρίζει άνευ ετέρου ΕΕΕ διαβιβασθείσα κατά την παρούσα οδηγία και μεριμνά για την εκτέλεσή της κατά τον ίδιο τρόπο και διαδικασία ως εάν επρόκειτο για ερευνητικό μέτρο διαταχθέν από αρχή του κράτους εκτέλεσης εκτός αν η αρχή αυτή αποφασίζει να επικαλεσθεί ένα εκ των λόγων μη αναγνώρισης ή μη εκτέλεσης ή ένα εκ των λόγων αναβολής κατά την παρούσα οδηγία.

2. Η αρχή εκτέλεσης τηρεί τις διατυπώσεις και τις διαδικασίες που έχει ορίσει ρητώς η αρχή έκδοσης, εκτός εάν προβλέπεται άλλως στην παρούσα οδηγία και υπό την προϋπόθεση ότι οι εν λόγω διατυπώσεις και διαδικασίες δεν είναι αντίθετες προς τις θεμελιώδεις αρχές του δικαίου του κράτους εκτέλεσης.

3. Όταν ΕΕΕ παραλαμβάνεται από αρχή εκτέλεσης και δεν έχει εκδοθεί ή επικυρωθεί από δικαστική αρχή, κατά το άρθρο 2 στοιχείο γ), η αρχή εκτέλεσης επιστρέφει την ΕΕΕ στο κράτος έκδοσης.»

Το λεττονικό δίκαιο

10. Το λεττονικό νομικό πλαίσιο για την έκδοση ΕΕΕ διέπεται από τα άρθρα 887^1 έως 887^3 του Kriminālprocesa likums (κώδικα ποινικής δικονομίας), της 11ης Μαΐου 2005[6]. Κατά το άρθρο 887^1, παράγραφος 1, του εν λόγω κώδικα, σε περίπτωση κατά την οποία, στο πλαίσιο ποινικής διαδικασίας, είναι αναγκαία η διενέργεια διαδικαστικής πράξης στο έδαφος άλλου κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης πριν από την άσκηση δίωξης, ο υπεύθυνος της διαδικασίας, όταν εκδίδει ΕΕΕ, εκτιμά την αναλογικότητα και την αναγκαιότητά της σε σχέση με το υπό έρευνα

[6] *Latvijas Vēstnesis*, 2005, αριθ. 74.

αδίκημα, ακολούθως δε ο εισαγγελέας που διευθύνει την έρευνα ελέγχει επίσης αν η διαδικαστική πράξη που ζητείται από το κράτος μέλος της Ένωσης πληροί τις απαιτήσεις του νόμου και εκτιμά την αναγκαιότητα και την αναλογικότητά της σε σχέση με το υπό έρευνα αδίκημα. Πριν από την έκδοση ΕΕΕ, ο υπεύθυνος της διαδικασίας λαμβάνει όλα τα μέτρα που θα ήταν αναγκαία εάν η διαδικαστική πράξη διενεργείτο στη Λεττονία.

11. Οι έρευνες διέπονται από τα άρθρα 179 έως 185 του ως άνω κώδικα. Το άρθρο 179, παράγραφος 1, του εν λόγω κώδικα ορίζει την έρευνα ως το ερευνητικό μέτρο που έχει ως αντικείμενο την αναγκαστική έρευνα χώρων, γηπέδων, οχημάτων ή ατόμων με σκοπό τον εντοπισμό και την κατάσχεση του αναζητούμενου αντικειμένου, εφόσον υπάρχουν βάσιμοι λόγοι να θεωρείται ότι αυτό βρίσκεται στον τόπο της έρευνας.

12. Το άρθρο 180, παράγραφος 1, του ίδιου κώδικα προβλέπει ότι η έρευνα πρέπει να διενεργείται κατόπιν αποφάσεως ανακριτή ή δικαστηρίου. Ο ανακριτής στηρίζει την απόφασή του σε πρόταση που υποβάλλει ο υπεύθυνος της διαδικασίας και στα συνημμένα σε αυτήν έγγραφα.

Η διαφορά της κύριας δίκης, το προδικαστικό ερώτημα και η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου

13. Στις 5 Απριλίου 2019 το KNAB κίνησε ποινική διαδικασία για τα αδικήματα της διακεκριμένης απάτης, διακεκριμένης απιστίας και διακεκριμένης πλαστογραφίας και χρήσης πλαστών εγγράφων κατά ορισμένων υπαλλήλων, εργαζομένων σε ίδρυμα με έδρα τη Ρίγα (Λεττονία). Στο πλαίσιο της έρευνάς του, το KNAB έκρινε αναγκαία τη διενέργεια έρευνας σε ευρισκόμενους στο Βερολίνο (Γερμανία) επαγγελματικούς χώρους των επιχειρήσεων FF GmbH και WBS GmbH και ζήτησε από τον ανακριτή του Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesa (δικαστηρίου της πόλης της Ρίγας, αρμόδιου για το προαστιακό διαμέρισμα Vidzeme, Λεττονία) να παράσχει άδεια για τα εν λόγω ερευνητικά μέτρα, σύμφωνα με τα άρθρα 179 και 180 του λεττονικού κώδικα ποινικής δικονομίας.

14. Με διατάξεις της 24ης Απριλίου 2019, ο ως άνω ανακριτής δέχθηκε την αίτηση του KNAB, με την αιτιολογία, αφενός, ότι μπορούσε ευλόγως να θεωρηθεί ότι στους εν λόγω χώρους φυλάσσονταν έγγραφα, μέσα αποθήκευσης δεδομένων και αντικείμενα κρίσιμα για τη διαδικασία και, αφετέρου, ότι οι έρευνες, σκοπός των οποίων ήταν ο εντοπισμός και η δέσμευση των εν λόγω εγγράφων, αποθηκευτικών μέσων και αντικειμένων, ήταν αναγκαίες και είχαν αναλογικό χαρακτήρα.

15. Στις 25 Απριλίου 2019 το KNAB, ως «αρμόδια αρχή», κατά την έννοια του άρθρου 2, στοιχείο γ′, σημείο ii, της οδηγίας 2014/41, εξέδωσε την επίμαχη ΕΕΕ, με την οποία ζήτησε από την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας την εξέταση δύο μαρτύρων καθώς και την εκτέλεση των προαναφερθέντων ενταλμάτων έρευνας. Η Latvijas Republikas enerālprokuratūra (γενική εισαγγελία της Δημοκρατίας της Λεττονίας) επικύρωσε την εν λόγω ΕΕΕ και τη διαβίβασε στη Staatsanwaltschaft Berlin (εισαγγελία Βερολίνου, Γερμανία).

16. Κατόπιν αιτήματος της εισαγγελίας του Βερολίνου, το Amtsgericht Tiergarten (πρωτοβάθμιο δικαστήριο Βερολίνου-Tiergarten, Γερμανία) διέταξε τη διενέργεια έρευνας στους επαγγελματικούς χώρους των επιχειρήσεων FF και WBS. Οι έρευνες πραγματοποιήθηκαν στις 13 Μαΐου 2019 και είχαν ως αποτέλεσμα τη δέσμευση πλειόνων αποδεικτικών στοιχείων.

17. Στο πλαίσιο της υποθέσεως της κύριας δίκης, η WBS άσκησε ενώπιον του Kammergericht Berlin (ανώτερου περιφερειακού δικαστηρίου Βερολίνου), ήτοι του αιτούντος δικαστηρίου, προσφυγή με την οποία ζητεί, μεταξύ άλλων, από το εν λόγω δικαστήριο να διαπιστώσει ότι δεν μπορεί να επιτραπεί η διαβίβαση προς τη Δημοκρατία της Λεττονίας των αποδεικτικών στοιχείων που συνελέγησαν σε εκτέλεση της επίμαχης ΕΕΕ στη Γερμανία.

18. Προς στήριξη του αιτήματός της, η WBS επικαλέστηκε, μεταξύ άλλων, την απόφαση Spetsializirana prokuratura, με την οποία το Δικαστήριο έκρινε ότι μια ΕΕΕ που αφορά μέτρο έρευνας για τη λήψη του οποίου, κατά το δίκαιο του κράτους έκδοσης, αποκλειστικώς αρμόδια είναι τα δικαστήρια μπορεί να εκδοθεί μόνον από δικαστήριο. Κατά την WBS, όμως, η επίμαχη ΕΕΕ εκδόθηκε εν προκειμένω από το KNAB, το οποίο δεν αποτελεί δικαστήριο, ενώ, βάσει του λεττονικού δικαίου, για τη λήψη μέτρων έρευνας που οδηγούν στη δέσμευση αποδεικτικών στοιχείων στο πλαίσιο εθνικής διαδικασίας αρμόδια είναι αποκλειστικώς τα δικαστήρια. Στο εν λόγω πλαίσιο, η επικύρωση της επίμαχης ΕΕΕ από τη γενική εισαγγελία της Δημοκρατίας της Λεττονίας αφορούσε ΕΕΕ εκδοθείσα από αναρμόδια αρχή.

19. Η εισαγγελία Βερολίνου ζήτησε από τη γενική εισαγγελία της Δημοκρατίας της Λεττονίας να της γνωστοποιήσει εάν η επίμαχη ΕΕΕ μπορούσε, ενδεχομένως, να εκδοθεί εκ νέου, αυτή τη φορά από δικαστήριο. Η δεύτερη απάντησε αρνητικά, με την αιτιολογία ότι δεν υφίσταται, κατά το λεττονικό δίκαιο, νομική βάση προς τούτο. Στο πλαίσιο αυτό, το αιτούν δικαστήριο διέταξε την αναστολή της διαβίβασης των συλλεγέντων αποδεικτικών στοιχείων.

20. Πριν αποφανθεί επί του παραδεκτού του μέτρου δικαστικής συνδρομής, το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστεί εάν, όπως υποστηρίζει η WBS, οι αρχές που διατυπώθηκαν με την απόφαση Spetsializirana prokuratura τυγχάνουν εφαρμογής στην υπόθεση της κύριας δίκης, στοιχείο που θα μπορούσε να οδηγήσει το αιτούν δικαστήριο στο συμπέρασμα ότι δεν πρέπει να επιτραπεί η διαβίβαση των αποδεικτικών στοιχείων σε εκτέλεση της επίμαχης ΕΕΕ[7] ή εάν, όπως ισχυρίζεται το KNAB, η προηγούμενη επικύρωση των μέτρων έρευνας από δικαστήριο του κράτους έκδοσης, σύμφωνα με τις υποχρεώσεις ελέγχου και αιτιολόγησης που προβλέπει η οδηγία 2014/41, αρκεί για τη διαβίβαση των εν λόγω αποδεικτικών στοιχείων.

21. Υπό τις συνθήκες αυτές, το Kammergericht Berlin (ανώτερο περιφερειακό δικαστήριο Βερολίνου) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Μπορεί [ΕΕΕ] που αφορά μέτρο του οποίου η λήψη εμπίπτει, βάσει του δίκαιου του κράτους έκδοσης, αποκλειστικώς στην αρμοδιότητα των δικαστηρίων να εκδοθεί από άλλη αρμόδια αρχή κατά την έννοια του άρθρου 2, στοιχείο γ', σημείο ii, της οδηγίας [2014/41], σε συνεργασία με (μη δικαστική) αρχής επικύρωσης, όταν δικαστήριο του κράτους έκδοσης έχει προηγουμένως επιτρέψει τη λήψη του μέτρου αυτού και έχει τηρήσει, ως προς τούτο, τις υποχρεώσεις ελέγχου και αιτιολόγησης που προβλέπονται στην εν λόγω οδηγία;»

22. Γραπτές παρατηρήσεις κατέθεσαν στο Δικαστήριο η WBS, η Γερμανική, η Εσθονική, η Λεττονική, η Πολωνική και η Πορτογαλική Κυβέρνηση καθώς και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Επιπλέον, πλην της Εσθονικής και της Πορτογαλικής Κυβερνήσεως, οι ως άνω μετέχοντες στη διαδικασία, καθώς και η Σουηδική Κυβέρνηση, ανέπτυξαν προφορικώς τις απόψεις τους κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση η οποία διεξήχθη στις 13 Νοεμβρίου 2024.

[7] Η εισαγγελία Βερολίνου θα είναι υποχρεωμένη, στην περίπτωση αυτή, να επιστρέψει την ΕΕΕ στη Δημοκρατία της Λεττονίας, σύμφωνα με το άρθρο 9, παράγραφος 3, της οδηγίας 2014/41.

Ανάλυση

23. Με το προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 2, στοιχείο γ', σημείο ii, της οδηγίας 2014/41 έχει την έννοια ότι μια μη δικαστική αρχή που αποφασίζει, σύμφωνα με το εθνικό της δίκαιο, τη λήψη συγκεκριμένων ερευνητικών μέτρων τα οποία, πριν εκτελεστούν σε άλλο κράτος μέλος, επικυρώνονται από δικαστική αρχή, μπορεί να χαρακτηριστεί ως «αρχή έκδοσης», κατά την έννοια της εν λόγω διατάξεως, μολονότι η λήψη τέτοιων ερευνητικών μέτρων στο πλαίσιο αμιγώς εσωτερικής διαδικασίας εμπίπτει στην αποκλειστική αρμοδιότητα των δικαστικών αρχών.

24. Κατά τη γνώμη μου, στο ως άνω προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί καταφατική απάντηση για τους λόγους που θα εκθέσω κατωτέρω.

Προκαταρκτικές παρατηρήσεις

25. Κατ' αρχάς, επισημαίνεται ότι η οδηγία 2014/41 αντικατέστησε το κατακερματισμένο και περίπλοκο προϊσχύσαν πλαίσιο σχετικά με τη συγκέντρωση αποδεικτικών στοιχείων σε υποθέσεις με διασυνοριακή διάσταση, με την καθιέρωση ενός απλουστευμένου και αποτελεσματικότερου συστήματος στηριζόμενου σε ένα και μόνο μέσο, ήτοι την ΕΕΕ. Το σύστημα αυτό έχει ως σκοπό να διευκολύνει και να επιταχύνει τη δικαστική συνεργασία, προκειμένου να συμβάλει στην επίτευξη του σκοπού τον οποίο έχει θέσει η Ένωση, να καταστεί δηλαδή αυτή ένας χώρος ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, επί τη βάσει του υψηλού βαθμού εμπιστοσύνης που πρέπει να υφίσταται μεταξύ των κρατών μελών[8]. Συγκεκριμένα, η ΕΕΕ αποτελεί μέσο το οποίο εντάσσεται στον τομέα της δικαστικής συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις περί της οποίας γίνεται λόγος στο άρθρο 82, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ και η οποία θεμελιώνεται στην αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης των δικαστικών αποφάσεων και διαταγών. Η εν λόγω αρχή, η οποία αποτελεί τον «ακρογωνιαίο λίθο» της δικαστικής συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις, στηρίζεται με τη σειρά της στην αμοιβαία εμπιστοσύνη καθώς και στο μαχητό τεκμήριο ότι τα λοιπά κράτη μέλη τηρούν το δίκαιο της Ένωσης και, ιδίως, τα θεμελιώδη δικαιώματα[9].

26. Στο ως άνω πλαίσιο, το άρθρο 1, παράγραφος 1, της οδηγίας 2014/41 ορίζει την «ευρωπαϊκή εντολή έρευνας» ως «δικαστική απόφαση» την οποία εκδίδει ή επικυρώνει δικαστική αρχή κράτους μέλους με σκοπό την εκτέλεση ενός ή περισσότερων συγκεκριμένων ερευνητικών μέτρων σε άλλο κράτος μέλος για τη λήψη αποδεικτικών στοιχείων, περιλαμβανομένων εκείνων που έχουν στη διάθεσή τους οι αρμόδιες αρχές του κράτους μέλους αυτού[10].

27. Κατά το άρθρο 1, παράγραφος 2, της οδηγίας 2014/41, τα κράτη μέλη εκτελούν όλες τις ΕΕΕ με βάση την αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης και τηρουμένης της οδηγίας αυτής. Βάσει του άρθρου 9, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας, η αρχή εκτέλεσης αναγνωρίζει άνευ ετέρου την ΕΕΕ και μεριμνά ώστε αυτή να εκτελεστεί κατά τον ίδιο τρόπο και διαδικασία ως εάν επρόκειτο για ερευνητικό μέτρο διαταχθέν από αρχή του κράτους εκτέλεσης. Βάσει της ίδιας διατάξεως, η εν λόγω αρχή μπορεί να αποφασίσει να μην εκτελέσει την ΕΕΕ επικαλούμενη έναν από τους λόγους μη αναγνώρισης ή μη εκτέλεσης ή έναν από τους λόγους αναβολής που προβλέπει η ίδια οδηγία. Επιπλέον, το άρθρο 9, παράγραφος 3, της οδηγίας 2014/41 προβλέπει ότι, όταν αρχή

[8] Βλ., ειδικότερα, αιτιολογικές σκέψεις 5 έως 8, 21 και 38 της οδηγίας 2014/41, καθώς και αποφάσεις Staatsanwaltschaft Wien (σκέψη 39), Spetsializirana prokuratura (σκέψη 36), Staatsanwaltschaft Graz (σκέψη 42) και EncroChat (σκέψη 86).

[9] Βλ., ειδικότερα, αιτιολογικές σκέψεις 2, 6 και 19 της οδηγίας 2014/41, καθώς και αποφάσεις Staatsanwaltschaft Wien (σκέψη 40), της 11ης Νοεμβρίου 2021, Gavanozov II (C-852/19, στο εξής: απόφαση Gavanozov II, EU:C:2021:902, σκέψη 54), και EncroChat (σκέψη 99).

[10] Βλ. αποφάσεις Staatsanwaltschaft Wien (σκέψη 41), της 2ας Σεπτεμβρίου 2021, Finanzamt für Steuerstrafsachen und Steuerfahndung Münster (C-66/20, EU:C:2021:670, σκέψη 39), και EncroChat (σκέψη 71).

εκτέλεσης παραλαμβάνει ΕΕΕ που δεν έχει εκδοθεί ή επικυρωθεί από δικαστική αρχή κατά την έννοια του άρθρου 2, στοιχείο γ′, της οδηγίας, η αρχή εκτέλεσης επιστρέφει την ΕΕΕ στο κράτος έκδοσης [11].

28. Επ' αυτού, το άρθρο 2, στοιχείο γ′, της οδηγίας 2014/41 ορίζει, για τους σκοπούς της οδηγίας, την έννοια της «αρχής έκδοσης». Συγκεκριμένα, η εν λόγω διάταξη ορίζει ότι τέτοια αρχή μπορεί να είναι είτε, κατά το σημείο i, «δικαστής, δικαστήριο, ανακριτής ή εισαγγελέας με αρμοδιότητα στη συγκεκριμένη υπόθεση» [12], είτε, κατά το σημείο ii, πρώτη περίοδος, του οποίου η ερμηνεία αποτελεί αντικείμενο της υπό κρίση αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως, «κάθε άλλη αρμόδια αρχή ορισθείσα από το κράτος έκδοσης η οποία στη συγκεκριμένη περίπτωση ενεργεί ως ανακριτική αρχή σε ποινικές διαδικασίες, αρμοδία να διατάσσει τη συγκέντρωση αποδεικτικών στοιχείων σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο» [13].

29. Επιπλέον, από το άρθρο 2, στοιχείο γ′, σημείο ii, δεύτερη περίοδος, της εν λόγω οδηγίας προκύπτει ότι όταν μια ΕΕΕ εκδίδεται από μη δικαστική αρχή, η εντολή αυτή, πριν διαβιβαστεί στην αρχή εκτέλεσης, πρέπει να επικυρωθεί από δικαστική αρχή, κατά την έννοια του άρθρου 2, στοιχείο γ′, σημείο i, της ίδιας οδηγίας, η οποία υποχρεούται να εξετάσει αν η συγκεκριμένη εντολή πληροί τις προϋποθέσεις έκδοσης που προβλέπει η οδηγία 2014/41, ιδίως δε τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στο άρθρο 6, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας [14]. Τέλος, η ίδια διάταξη, τρίτη περίοδος, προβλέπει ότι η δικαστική αρχή η οποία έχει επικυρώσει τέτοια ΕΕΕ «μπορεί επίσης» να θεωρηθεί αρχή έκδοσης για τους σκοπούς της διαβίβασης της ΕΕΕ.

30. Εκ των ανωτέρω συνάγεται ότι μια μη δικαστική αρχή, όπως είναι μια διοικητική αρχή, μπορεί, κατ' αρχήν, να εμπίπτει στην έννοια της «αρχής έκδοσης» κατά το άρθρο 2, στοιχείο γ′, σημείο ii, της οδηγίας 2014/41, υπό τις προϋποθέσεις που εκτέθηκαν στο προηγούμενο σημείο των παρουσών προτάσεων, ήτοι εφόσον, αφενός, η εν λόγω αρχή είναι αρμόδια να ενεργεί ως ανακριτική αρχή στο πλαίσιο ποινικών διαδικασιών [15] και, αφετέρου, η ΕΕΕ της αρχής αυτής επικυρώνεται από δικαστική αρχή πριν διαβιβαστεί στο κράτος εκτέλεσης [16].

31. Εν προκειμένω, δεν αμφισβητείται ότι το KNAB, το οποίο δεν αποτελεί δικαστική αρχή, ενήργησε, βάσει του λεττονικού δικαίου, ως ανακριτική αρχή στο πλαίσιο της ποινικής διαδικασίας [17]. Ομοίως, πριν από τη διαβίβασή της στο κράτος εκτέλεσης, η επίμαχη ΕΕΕ

[11] Βλ. απόφαση της 2ας Σεπτεμβρίου 2021, Finanzamt für Steuerstrafsachen und Steuerfahndung Münster (C-66/20, EU:C:2021:670, σκέψη 40).

[12] Οι ως άνω τέσσερις αρχές, οι οποίες μνημονεύονται εξαντλητικώς, χαρακτηρίζονται ως «δικαστικές αρχές», κατά την έννοια της οδηγίας 2014/41, δεδομένου ότι μπορούν να μετέχουν στην απονομή της δικαιοσύνης [βλ. απόφαση Staatsanwaltschaft Graz (σκέψεις 30 έως 32 και 37)].

[13] Από τη φράση «κάθε άλλη […] αρχή», που μνημονεύεται στο άρθρο 2, στοιχείο γ′, σημείο ii, της οδηγίας 2014/41, προκύπτει ότι κάθε άλλη αρχή, πλην των μνημονευόμενων στο άρθρο 2, στοιχείο γ′, σημείο i, της οδηγίας αυτής, πρέπει να εξετάζεται υπό το πρίσμα του άρθρου 2, στοιχείο γ′, σημείο ii, της εν λόγω οδηγίας. Επομένως, η φράση αυτή πρέπει να νοηθεί ως αφορώσα κάθε αρχή η οποία υπάγεται στην εκτελεστική εξουσία [βλ. άρθρο 4, στοιχείο β′, της ίδιας οδηγίας και απόφαση Staatsanwaltschaft Graz (σκέψη 34 και 35)].

[14] Πρβλ. απόφαση Staatsanwaltschaft Graz (σκέψεις 27 και 28).

[15] Βλ. αποφάσεις Spetsializirana prokuratura (σκέψη 29) και Staatsanwaltschaft Graz (σκέψεις 33 και 34 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

[16] Βλ., παραδείγματος χάριν, απόφαση Staatsanwaltschaft Wien (σκέψη 46). Βάσει της εκθέσεως του Ευρωπαϊκού Δικαστικού Δικτύου (ΕΔΔ), της 20ής Σεπτεμβρίου 2021, η οποία είναι διαθέσιμη στον ιστότοπο του ΕΔΔ (στην ακόλουθη διεύθυνση: https://www.ejn-crimjust.europa.eu/ejn/EJN_RegistryDoc/EN/3115/0/0), πολλά κράτη μέλη, πέραν της Δημοκρατίας της Λεττονίας, έχουν ορίσει διοικητικές αρχές ως «αρχές έκδοσης», συγκεκριμένα δε η Δημοκρατία της Αυστρίας, το Βασίλειο του Βελγίου, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, η Ελληνική Δημοκρατία, η Ουγγαρία, η Δημοκρατία της Αυστρίας και η Δημοκρατία της Πολωνίας.

[17] Βάσει του άρθρου 386, παράγραφος 6, του κώδικα ποινικής δικονομίας, το KNAB αποτελεί ανακριτική αρχή η οποία, σύμφωνα με το άρθρο 27 του εν λόγω κώδικα, μπορεί να ενεργεί ως «υπεύθυνος της διαδικασίας» που διευθύνει ποινική διαδικασία.

επικυρώθηκε από τη γενική εισαγγελία της Δημοκρατίας της Λεττονίας, η ιδιότητα της οποίας ως «δικαστικής αρχής», κατά την έννοια του άρθρου 2, στοιχείο γ′, σημείο i, της εν λόγω οδηγίας, ουδόλως μπορεί να αμφισβητηθεί [18].

32. Αντιθέτως, οι αμφιβολίες τις οποίες διατυπώνει το αιτούν δικαστήριο αφορούν, κατ' ουσίαν, το ζήτημα αν το KNAB πληροί την προβλεπόμενη στο άρθρο 2, στοιχείο γ′, σημείο ii, της εν λόγω οδηγίας προϋπόθεση, η οποία μνημονεύθηκε στο σημείο 28 των παρουσών προτάσεων, ήτοι να είναι αρχή «*αρμοδία να διατάσσει τη συγκέντρωση αποδεικτικών στοιχείων σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο*», δεδομένου ότι, βάσει του λεττονικού δικαίου [19], στο πλαίσιο εθνικής ποινικής διαδικασίας, τα επίμαχα στην κύρια δίκη μέτρα έρευνας, ήτοι οι έρευνες, μολονότι στηρίζονται σε πρόταση της αρμόδιας ανακριτικής αρχής, όπως είναι το KNAB, πρέπει να εκτελούνται κατόπιν αποφάσεως ανακριτή ή δικαστηρίου και, επομένως, εμπίπτουν στην αποκλειστική αρμοδιότητα των δικαστικών αρχών.

33. Κατά το αιτούν δικαστήριο, το ως άνω ζήτημα εγείρεται κατά μείζονα λόγο λαμβανομένου υπόψη ότι, στην απόφαση Spetsializirana prokuratura, το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι το άρθρο 2, στοιχείο γ′, σημείο i, της οδηγίας 2014/41 έχει την έννοια ότι αντιτίθεται στο να είναι εισαγγελέας ο αρμόδιος για την έκδοση ΕΕΕ με σκοπό τη συλλογή των δεδομένων κίνησης και των δεδομένων θέσης που σχετίζονται με τις τηλεπικοινωνίες όταν, στο πλαίσιο εγχώριας διαδικασίας, η λήψη ερευνητικού μέτρου για την πρόσβαση σε τέτοια δεδομένα εμπίπτει στην αρμοδιότητα του δικαστή.

34. Κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, για την ερμηνεία της εν λόγω διατάξεως πρέπει να ληφθούν υπόψη όχι μόνον το γράμμα της, αλλά και το πλαίσιο στο οποίο αυτή εντάσσεται και οι σκοποί που επιδιώκονται με τη ρύθμιση της οποίας αποτελεί μέρος και, μεταξύ άλλων, το ιστορικό θεσπίσεως της συγκεκριμένης ρυθμίσεως [20].

Επί της γραμματικής ερμηνείας

35. Όσον αφορά, κατά πρώτον, *το γράμμα* του άρθρου 2, στοιχείο γ′, σημείο ii, της οδηγίας 2014/41, περί του οποίου έγινε λόγος στο σημείο 28 των παρουσών προτάσεων, επισημαίνεται ότι η διάταξη αυτή δεν προβλέπει ότι, για να εμπίπτει στην έννοια της «αρχής έκδοσης», μια διοικητική αρχή πρέπει κατ' ανάγκην να είναι η αρμόδια αρχή για τη λήψη των ίδιων μέτρων στο πλαίσιο εσωτερικής διαδικασίας.

36. Συγκεκριμένα, η εν λόγω διάταξη δεν απαιτεί η ΕΕΕ να εκδίδεται οπωσδήποτε από την αρχή που θα ήταν πράγματι αρμόδια να διατάξει τη συγκέντρωση αποδεικτικών στοιχείων «σε παρόμοια εγχώρια διαδικασία», όπως κατ' ουσίαν υποστηρίζουν η WBS και η Επιτροπή, αλλά απλώς διευκρινίζει ότι η αρχή αυτή πρέπει να είναι αρμόδια να διατάσσει τη συγκέντρωση των αποδεικτικών αυτών στοιχείων «σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο». Ειδικότερα, οι δύο αυτές φράσεις δεν μπορούν να θεωρηθούν συνώνυμες, δεδομένου ότι η φράση «αρμοδία να διατάσσει τη συγκέντρωση αποδεικτικών στοιχείων σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο» ουδόλως παραπέμπει σε ενδεχόμενη αντιστοιχία με παρόμοια εθνική διαδικασία. Επιπροσθέτως, η ίδια διάταξη δεν

[18] Βλ. άρθρο 1, παράγραφος 1, του Prokuratūras likums (νόμου περί εισαγγελικής αρχής), της 19ης Μαΐου 1994 (*Latvijas Vēstnesis*, 2004, αριθ. 65). Ο «εισαγγελέας» καταλέγεται μεταξύ των «δικαστικών αρχών» του άρθρου 2, στοιχείο γ′, σημείο i, της οδηγίας 2014/41 οι οποίες έχουν την εξουσία να επικυρώνουν ΕΕΕ [βλ. απόφαση Staatsanwaltschaft Wien (σκέψη 53)].

[19] Βλ. άρθρο 180, παράγραφος 1, του κώδικα ποινικής δικονομίας.

[20] Πρβλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 17ης Απριλίου 2018, Egenberger (C-414/16, EU:C:2018:257, σκέψη 44), Staatsanwaltschaft Wien (σκέψη 49), της 28ης Οκτωβρίου 2022, Generalstaatsanwaltschaft München (Έκδοση και αρχή ne bis in idem) (C-435/22 PPU, EU:C:2022:852, σκέψη 67), και Staatsanwaltschaft Graz (σκέψη 25).

αντιτίθεται ούτε στην έκδοση ΕΕΕ από αρχή η οποία, κατά το δίκαιο του κράτους έκδοσης, είναι μεν αρμόδια να ενεργεί ως ανακριτική αρχή, πλην όμως δεν είναι η αρχή η οποία θα είχε διατάξει το ίδιο μέτρο στο πλαίσιο εσωτερικής καταστάσεως.

37. Όσον αφορά το ανωτέρω ζήτημα, όπως επισημάνθηκε στο σημείο 25 των παρουσών προτάσεων, το σύστημα που καθιερώνει η οδηγία 2014/41 στηρίζεται στην αμοιβαία εμπιστοσύνη και στο μαχητό τεκμήριο ότι τα λοιπά κράτη μέλη τηρούν το δίκαιο της Ένωσης. Για τον λόγο αυτόν, το άρθρο 2, στοιχείο γ′, σημείο ii, της οδηγίας αυτής παρέχει αποκλειστικά στο κράτος μέλος την ευχέρεια να «ορίζει» τις αρμόδιες μη δικαστικές αρχές, παραπέμπει ρητώς προς τούτο στο εθνικό δίκαιο, καθορίζοντας συγχρόνως τις διάφορες ουσιαστικές προϋποθέσεις που πρέπει να προβλέπει το εν λόγω δίκαιο. Συνεπώς, εναπόκειται αποκλειστικά στο κράτος έκδοσης να ορίζει τις μη δικαστικές αρχές που είναι αρμόδιες για την έκδοση ΕΕΕ, υπό τον όρο ότι πληρούνται τα κριτήρια του άρθρου 2, στοιχείο γ′, σημείο ii, της εν λόγω οδηγίας. Αντίθετη ερμηνεία θα είχε ως συνέπεια η διάταξη αυτή και, ιδίως, η αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης να στερούνται κάθε πρακτικής αποτελεσματικότητας [21].

38. Επομένως, το ζήτημα αν μια διοικητική αρχή, όπως το KNAB, μπορεί να χαρακτηριστεί ως «αρχή έκδοσης», κατά την έννοια της ως άνω οδηγίας, πρέπει να εκτιμάται αποκλειστικώς και μόνον υπό το πρίσμα των κριτηρίων του άρθρου 2, στοιχείο γ′, σημείο ii, της οδηγίας 2014/41, τα οποία επισημάνθηκαν στο σημείο 30 των παρουσών προτάσεων. Φαίνεται ότι τούτο συμβαίνει εν προκειμένω.

39. Συγκεκριμένα, αφενός, το KNAB αναμφισβήτητα διαθέτει αρμοδιότητες που του παρέχουν τη δυνατότητα να ενεργεί ως «ανακριτική αρχή», κατά την έννοια του άρθρου 2, στοιχείο γ′, σημείο ii, της οδηγίας 2014/41, δεδομένου ότι, βάσει του εθνικού δικαίου, ενεργεί ως «υπεύθυνος της διαδικασίας» κατά το προκαταρκτικό στάδιο της ποινικής διαδικασίας σε υποθέσεις καταπολέμησης της διαφθοράς, ανεξαρτήτως αν πρόκειται για ποινική διαδικασία με εθνική ή διασυνοριακή διάσταση. Σχετικώς, τόσο από τις γραπτές όσο και από τις προφορικές παρατηρήσεις της Λεττονικής Κυβερνήσεως προκύπτει ότι, βάσει του άρθρου 27 του κώδικα ποινικής δικονομίας, ως «υπεύθυνος της διαδικασίας», το KNAB: 1) οργανώνει τη διεξαγωγή της ποινικής διαδικασίας και τη διαχείριση των σχετικών εγγράφων· 2) λαμβάνει αποφάσεις σχετικά με την πορεία της ποινικής διαδικασίας· 3) ασκεί το ίδιο ή μέσω άλλων δημοσίων υπαλλήλων καθήκοντα δημόσιας εξουσίας κατά το σχετικό στάδιο της ποινικής διαδικασίας· 4) απαιτεί από κάθε πρόσωπο να συμμορφώνεται προς τις υποχρεώσεις του σε σχέση με την ποινική διαδικασία και να τηρεί τους δικονομικούς κανόνες· 5) μεριμνά ώστε να παρέχεται στα εμπλεκόμενα στην ποινική διαδικασία πρόσωπα η δυνατότητα να ασκήσουν τα προβλεπόμενα από τον νόμο δικαιώματα».

40. Η διαπίστωση αυτή δεν κλονίζεται από το γεγονός ότι, βάσει του λεττονικού δικαίου, στο πλαίσιο ανακριτικών μέτρων που ενδέχεται να συνεπάγονται επέμβαση στη ζωή ενός ατόμου, όπως οι έρευνες, το KNAB δεν μπορεί να λαμβάνει τέτοια μέτρα, αλλά μόνον να τα προτείνει στον ανακριτή, ο οποίος είναι αποκλειστικώς αρμόδιος για τη λήψη τους. Συγκεκριμένα, όπως εξέθεσε η Λεττονική Κυβέρνηση, η απόφαση του ανακριτή συνίσταται σε «παροχή αδείας» για την έρευνα που προτείνει το KNAB, και όχι σε ανεξάρτητη απόφαση στηριζόμενη σε αυτοτελή εκτίμηση των πραγματικών στοιχείων της επίμαχης έρευνας εκ μέρους του ανακριτή. Ειδικότερα, από τις παρατηρήσεις της Λεττονικής Κυβέρνησης προκύπτει ότι, κατά το λεττονικό σύστημα ποινικής

[21] Για παράδειγμα, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι η φορολογική αρχή κράτους μέλους η οποία, μολονότι υπάγεται στην εκτελεστική εξουσία του κράτους αυτού, διεξάγει, βάσει του εθνικού δικαίου, ποινικές έρευνες επί φορολογικών υποθέσεων, αντί της εισαγγελίας, μπορεί να εμπίπτει στην έννοια της «αρχής έκδοσης», κατά το άρθρο 2, στοιχείο γ′, σημείο ii, της ίδιας οδηγίας [βλ. απόφαση Staatsanwaltschaft Graz (σκέψη 46)].

δικονομίας, ο ανακριτής ελέγχει κυρίως τον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στις ποινικές διαδικασίες και όχι τη σκοπιμότητα των διαφόρων ερευνητικών μέτρων. Συνεπώς, πάντοτε κατά την εν λόγω κυβέρνηση, το γεγονός ότι ο ανακριτής αποτελεί την αρχή που διατάσσει την έρευνα δεν σημαίνει ότι η εθνική νομοθεσία τού αναθέτει την ευθύνη διεξαγωγής της έρευνας στο πλαίσιο της ποινικής διαδικασίας αντί του «υπευθύνου της διαδικασίας». Ως εκ τούτου, το KNAB παραμένει ο «υπεύθυνος της διαδικασίας», στον οποίο ανατίθεται το καθήκον να προτείνει τα ερευνητικά μέτρα και να εκτιμά την αναγκαιότητά τους για την επίτευξη του σκοπού της εν λόγω έρευνας.

41. Αφετέρου, είναι επίσης αναμφισβήτητο ότι πληρούται και η προϋπόθεση του άρθρου 2, στοιχείο γ′, σημείο ii, δεύτερη περίοδος, της οδηγίας 2014/41, κατά την οποία μια ΕΕΕ πρέπει να επικυρώνεται από δικαστική αρχή. Όπως προκύπτει από τη συνήθη έννοια του όρου «επικύρωση», η διαδικασία αυτή απαιτεί από τη δικαστική αρχή να επιβεβαιώνει το νομότυπο μιας ΕΕΕ. Ειδικότερα, σύμφωνα με το λεττονικό δίκαιο, η επίμαχη ΕΕΕ επικυρώθηκε από τη γενική εισαγγελία της Δημοκρατίας της Λεττονίας, η οποία, αφού εξακρίβωσε ότι τα αναζητούμενα αποδεικτικά στοιχεία και τα επιλεγέντα ερευνητικά μέτρα ήταν αναγκαία και αναλογικά για τους σκοπούς της έρευνας, διαβίβασε την ΕΕΕ στην εισαγγελία Βερολίνου προκειμένου η συγκεκριμένη εντολή να εκτελεστεί στη Γερμανία. Η πράξη επικύρωσης αυτή αποτελεί το έρεισμα της ΕΕΕ, της προσδίδει δε τον χαρακτηρισμό της «δικαστικής απόφασης», όπως απαιτείται από το άρθρο 1, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας. Επομένως, φρονώ ότι είναι άνευ σημασίας το γεγονός ότι, στο πλαίσιο παρόμοιας εθνικής διαδικασίας, τα εν λόγω ερευνητικά μέτρα θα έπρεπε να ληφθούν από δικαστική αρχή, δεδομένου ότι η επικύρωση της επίμαχης ΕΕΕ από τη γενική εισαγγελία καθιστά δυνατή την εξομοίωση της εισαγγελικής αρχής με τον εκδότη της συγκεκριμένης εντολής[22]. Γι' αυτόν ακριβώς τον λόγο, το άρθρο 2, στοιχείο γ′, σημείο ii, τρίτη περίοδος, της εν λόγω οδηγίας προβλέπει ότι, εφόσον η εντολή έρευνας επικυρώνεται από δικαστική αρχή, η τελευταία «μπορεί» επίσης να θεωρηθεί «αρχή έκδοσης» για τους σκοπούς της διαβίβασης της ΕΕΕ, ο δε νομοθέτης της Ένωσης καταλείπει τη δυνατότητα αυτή στη διακριτική ευχέρεια των κρατών μελών.

42. Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι, βάσει του γράμματός του, το άρθρο 2, στοιχείο γ′, σημείο ii, της οδηγίας 2014/41 δεν αντιτίθεται στον χαρακτηρισμό ως «αρχής έκδοσης», κατά την έννοια της διατάξεως αυτής, μιας μη δικαστικής αρχής που αποφασίζει, σύμφωνα με το εθνικό της δίκαιο, τη λήψη συγκεκριμένων ερευνητικών μέτρων τα οποία, πριν εκτελεστούν σε άλλο κράτος μέλος, επικυρώνονται από δικαστική αρχή, ακόμη και όταν η λήψη τέτοιων ερευνητικών μέτρων στο πλαίσιο αμιγώς εσωτερικής διαδικασίας θα ενέπιπτε στην αποκλειστική αρμοδιότητα των δικαστικών αρχών.

Επί της συστηματικής ερμηνείας

43. Κατά δεύτερον, η ως άνω ερμηνεία ουδόλως αναιρείται από *το πλαίσιο* στο οποίο εντάσσεται το άρθρο 2, στοιχείο γ′, σημείο ii, της οδηγίας 2014/41. Υπενθυμίζεται επ' αυτού ότι η δεύτερη περίοδος της εν λόγω διατάξεως προβλέπει ρητώς ότι, κατά την επικύρωση της ΕΕΕ, η δικαστική αρχή οφείλει να εξετάζει κατά πόσον η εντολή αυτή πληροί τις προϋποθέσεις έκδοσης που προβλέπει η εν λόγω οδηγία, ιδίως δε τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στο άρθρο της 6, παράγραφος 1. Καμία από τις εν λόγω προϋποθέσεις έκδοσης δεν φαίνεται να αντιτίθεται στο να μπορεί να χαρακτηριστεί ως «αρχή έκδοσης» μια μη δικαστική αρχή, όπως το KNAB, η οποία

[22] Βλ., κατ' αναλογίαν, αποφάσεις της 10ης Νοεμβρίου 2016, Özçelik (C-453/16 PPU, EU:C:2016:860, σκέψη 30), η οποία αφορούσε τη διαδικασία επικύρωσης από την εισαγγελική αρχή εθνικού εντάλματος συλλήψεως που είχε εκδοθεί από την αστυνομική υπηρεσία, καθώς και της 9ης Οκτωβρίου 2019, NJ (Εισαγγελία της Βιέννης) (C-489/19 PPU, EU:C:2019:849, σκέψη 46), σχετικά με τη διαδικασία επικύρωσης διαταγής συλλήψεως μέσω εντάλματος συλλήψεως εκδοθέντος από την εισαγγελία της Δημοκρατίας της Αυστρίας.

αποφασίζει τη λήψη ερευνητικών μέτρων που επικυρώνονται από δικαστική αρχή, σε περίπτωση κατά την οποία η λήψη τέτοιων μέτρων στο πλαίσιο εσωτερικής διαδικασίας θα ενέπιπτε στην αρμοδιότητα των δικαστικών αρχών.

44. Συγκεκριμένα, πρώτον, κατά το άρθρο 6, παράγραφος 1, της οδηγίας 2014/41, ερμηνευόμενο σε συνδυασμό με το άρθρο 2, στοιχείο γ′, και την αιτιολογική σκέψη 11 της οδηγίας αυτής, η επικύρωση μιας ΕΕΕ, όπως ακριβώς και η έκδοσή της, εξαρτάται από τη συνδρομή δύο σωρευτικών προϋποθέσεων, ήτοι, αφενός, βάσει του άρθρου 6, παράγραφος 1, στοιχείο α′, η έκδοση της ΕΕΕ να είναι απαραίτητη και αναλογική σε σχέση με τους σκοπούς των διαδικασιών, μεταξύ άλλων και ποινικών, που προβλέπονται στο άρθρο 4 της εν λόγω οδηγίας, λαμβανομένων υπόψη των δικαιωμάτων του υπόπτου ή κατηγορουμένου [23], και, αφετέρου, βάσει του εν λόγω άρθρου 6, παράγραφος 1, στοιχείο β′, τα ερευνητικά μέτρα που προβλέπονται στην ΕΕΕ να μπορούσαν να είχαν διαταχθεί υπό τις ίδιες προϋποθέσεις στο πλαίσιο παρόμοιας εθνικής διαδικασίας [24]. Βάσει του άρθρου 6, παράγραφος 2, της ίδιας οδηγίας, η συνδρομή των δύο αυτών προϋποθέσεων ελέγχεται σε κάθε υπόθεση από την αρχή έκδοσης.

45. Μολονότι οι διατάξεις αυτές δεν διευκρινίζουν με ποιον τρόπο και σε ποιο στάδιο της ποινικής διαδικασίας πρέπει να συντρέχουν οι προϋποθέσεις του άρθρου 6, παράγραφος 1, της οδηγίας 2014/41, δεδομένου ότι οι κανόνες αυτοί εμπίπτουν κατ' ανάγκην στη δικονομική αυτονομία του κράτους έκδοσης, από τον συνδυασμό του άρθρου 2, στοιχείο γ′, σημείο ii, του άρθρου 6, παράγραφοι 1 και 2, και της αιτιολογικής σκέψης 11 της εν λόγω οδηγίας προκύπτει ότι η συνδρομή των προϋποθέσεων αυτών πρέπει να ελέγχεται τόσο από τη μη δικαστική αρχή, κατά το στάδιο της κατάρτισης της ΕΕΕ και ειδικότερα της πρότασης για τη λήψη συγκεκριμένων ερευνητικών μέτρων, όσο και από τη δικαστική αρχή, κατά το στάδιο της επικύρωσης της ΕΕΕ. Η διαπίστωση αυτή επιρρωννύεται, άλλωστε, από το γεγονός ότι η ΕΕΕ πρέπει να «επικυρώνεται» από δικαστική αρχή, δεδομένου ότι ο όρος «επικύρωση» προϋποθέτει κατ' ανάγκην την επιβεβαίωση ενός πρώτου ελέγχου που διενεργείται εκ μέρους της μη δικαστικής αρχής. Η διαπίστωση αυτή συνηγορεί υπέρ της ερμηνείας ότι, εφόσον υφίσταται τέτοια επικύρωση, η εν λόγω οδηγία δεν απαιτεί η αρχή έκδοσης να είναι επίσης αρμόδια να διατάξει τα οικεία μέτρα στο πλαίσιο εθνικής διαδικασίας. Συγκεκριμένα, η ΕΕΕ πρέπει να νοηθεί ως αφορώσα την πράξη υπό τη μορφή που έχει κατά την εκτέλεσή της, ήτοι μετά την επικύρωσή της από τη δικαστική αρχή, διότι πριν από το στάδιο αυτό δεν παράγει έννομα αποτελέσματα και δεν μπορεί να διαβιβαστεί [25].

46. Εν προκειμένω, ουδόλως προκύπτει ότι οι προϋποθέσεις του άρθρου 6 της οδηγίας 2014/41 δεν πληρούνται στην υπόθεση της κύριας δίκης.

47. Συγκεκριμένα, όσον αφορά την πρώτη προϋπόθεση, η οποία προβλέπεται στο άρθρο 6, παράγραφος 1, στοιχείο α′, της οδηγίας αυτής και αφορά, αφενός, την αναγκαιότητα και την αναλογικότητα σε σχέση με τους σκοπούς των διαδικασιών, διαπιστώνεται, όπως προκύπτει από τις παρατηρήσεις της Λεττονικής Κυβέρνησης, ότι το KNAB είχε λάβει πριν από την έκδοση της επίμαχης ΕΕΕ τις απαιτούμενες δικαστικές άδειες από το λεττονικό δικαστήριο για τα ερευνητικά μέτρα τα οποία αφορά η εντολή έρευνας. Αφετέρου, όσον αφορά τη λήψη υπόψη των δικαιωμάτων του υπόπτου ή κατηγορουμένου, ουδόλως προκύπτει από τη διαβιβασθείσα στο Δικαστήριο δικογραφία ότι ο δικαστικός έλεγχος της επίμαχης ΕΕΕ δεν ήταν ικανός να διασφαλίσει τον εν λόγω σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Τουναντίον, φαίνεται ότι, στο πλαίσιο αντίστοιχης εθνικής διαδικασίας, η εν λόγω ΕΕΕ αποτέλεσε αντικείμενο διττού

[23] Βλ. αποφάσεις Spetsializirana prokuratura (σκέψη 32) και EncroChat (σκέψη 88).

[24] Βλ. αποφάσεις Staatsanwaltschaft Wien (σκέψη 57) και EncroChat (σκέψη 87).

[25] Βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση της 9ης Οκτωβρίου 2019, NJ (Εισαγγελία της Βιέννης) (C-489/19 PPU, EU:C:2019:849, σκέψεις 42 και 43).

δικαστικού ελέγχου, σε πρώτο στάδιο, από τον ανακριτή και, σε δεύτερο, από τη γενική εισαγγελία της Δημοκρατίας της Λεττονίας, καθώς και ότι ο έλεγχος αυτός στηριζόταν στο σύνολο των στοιχείων που είχε παράσχει η μη δικαστική αρχή.

48. Όσον αφορά τη δεύτερη προϋπόθεση που προβλέπεται στο άρθρο 6, παράγραφος 1, στοιχείο β′, της οδηγίας 2014/41, από τα στοιχεία της δικογραφίας που έχει στη διάθεσή του το Δικαστήριο επίσης προκύπτει ότι τα ίδια ερευνητικά μέτρα που διαλαμβάνονται στην επίμαχη ΕΕΕ θα μπορούσαν να έχουν διαταχθεί στο πλαίσιο παρόμοιας εθνικής διαδικασίας, δεδομένου ότι το KNAB θα μπορούσε να προτείνει τα ίδια αυτά μέτρα προκειμένου να αποφασίσει τη λήψη τους ο ανακριτής. Εξάλλου, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι, από τη χρήση των όρων «υπό τις ίδιες προϋποθέσεις» και «σε παρόμοια εγχώρια υπόθεση» συνάγεται ότι το άρθρο 6, παράγραφος 1, στοιχείο β′, της εν λόγω οδηγίας εξαρτά τον καθορισμό των συγκεκριμένων προϋποθέσεων έκδοσης ΕΕΕ αποκλειστικά από το δίκαιο του κράτους έκδοσης [26]. Η διάταξη αυτή αποσκοπεί στην αποφυγή της καταστρατήγησης των κανόνων και των εγγυήσεων που προβλέπει το δίκαιο του κράτους έκδοσης [27]. Ωστόσο, κανένας κίνδυνος τέτοιας καταστρατήγησης δεν μπορεί να ανακύψει από το ότι η ΕΕΕ εκδίδεται από μη δικαστική αρχή, σε περίπτωση κατά την οποία η ΕΕΕ επικυρώνεται εν συνεχεία από δικαστική αρχή.

49. Δεύτερον, πέραν των προϋποθέσεων του άρθρου 6, παράγραφος 1, της οδηγίας 2014/41, η αρχή έκδοσης οφείλει να εκθέσει πρόσθετους δικαιολογητικούς λόγους στο πλαίσιο ορισμένων ειδικών ερευνητικών μέτρων. Συγκεκριμένα, όσον αφορά τις σχετικές με τους τραπεζικούς και άλλους χρηματοοικονομικούς λογαριασμούς πληροφορίες, το άρθρο 26, παράγραφος 5, της οδηγίας απαιτεί από την αρχή έκδοσης να μνημονεύσει τους λόγους για τους οποίους θεωρεί ότι οι ζητούμενες πληροφορίες ενδέχεται να είναι σημαντικές για τους σκοπούς της οικείας ποινικής διαδικασίας. Επιπλέον, όσον αφορά, αντιστοίχως, τις πληροφορίες σχετικά με τραπεζικές και άλλες χρηματοοικονομικές πράξεις καθώς και τα ερευνητικά μέτρα που συνεπάγονται τη συγκέντρωση αποδεικτικών στοιχείων σε πραγματικό χρόνο, συνεχώς και για ορισμένο χρονικό διάστημα, το άρθρο 27, παράγραφος 4, και το άρθρο 28, παράγραφος 3, της ίδιας οδηγίας προβλέπουν επίσης ότι η αρχή αυτή πρέπει να παραθέτει τους λόγους για τους οποίους θεωρεί ότι οι ζητούμενες πληροφορίες έχουν σημασία για την οικεία ποινική διαδικασία [28]. Οι πρόσθετοι αυτοί δικαιολογητικοί λόγοι μπορούν να παρασχεθούν από μη δικαστική αρχή, ανεξαρτήτως αν ενδεχομένως, στο πλαίσιο εθνικής διαδικασίας, οι αποφάσεις με τις οποίες διατάσσεται η προσκόμιση των πληροφοριών αυτών εμπίπτουν στην αρμοδιότητα δικαστικής αρχής.

50. Τρίτον, το άρθρο 14, παράγραφος 1, της οδηγίας 2014/41, ερμηνευόμενο υπό το πρίσμα της αιτιολογικής σκέψης 22 της εν λόγω οδηγίας, προβλέπει γενική υποχρέωση των κρατών μελών να διασφαλίζουν ότι για τα ερευνητικά μέτρα που προσδιορίζονται σε μια ΕΕΕ είναι διαθέσιμα μέσα ένδικης προστασίας τουλάχιστον ισοδύναμα με εκείνα που προβλέπονται στο πλαίσιο παρόμοιας εθνικής διαδικασίας. Επιπλέον, κατά το άρθρο 14, παράγραφος 3, της οδηγίας, η αρχή έκδοσης οφείλει να μεριμνά ώστε τα πρόσωπα τα οποία αφορά μια τέτοια εντολή να διαθέτουν επαρκή πληροφόρηση σχετικά με τα μέσα ένδικης προστασίας που προβλέπει το εθνικό δίκαιο καθώς και τις προθεσμίες άσκησής τους, προκειμένου να διασφαλίζεται η αποτελεσματική άσκηση του δικαιώματός τους να προσβάλουν την εντολή [29]. Τέλος, κατά το άρθρο 14, παράγραφος 7, της εν λόγω οδηγίας, το κράτος έκδοσης υποχρεούται να λαμβάνει υπόψη την επιτυχή αμφισβήτηση της αναγνώρισης ή της εκτέλεσης μιας ΕΕΕ σύμφωνα με το εθνικό του δίκαιο. Επομένως, με την επιφύλαξη των εθνικών δικονομικών κανόνων, τα κράτη μέλη οφείλουν να διασφαλίζουν ότι, στο

[26] Βλ. απόφαση EncroChat (σκέψεις 90 έως 93).

[27] Βλ. απόφαση EncroChat (σκέψη 97).

[28] Βλ. απόφαση Spetsializirana prokuratura (σκέψη 33).

[29] Βλ. αποφάσεις Staatsanwaltschaft Wien (σκέψεις 60 και 61).

πλαίσιο της ποινικής διαδικασίας στο κράτος έκδοσης, κατά την εκτίμηση των αποδεικτικών στοιχείων που συγκεντρώθηκαν δυνάμει μιας ΕΕΕ, γίνονται σεβαστά τα δικαιώματα άμυνας και τηρείται η νομιμότητα της διαδικασίας[30]. Κατά τη γνώμη μου, οι ως άνω υποχρεώσεις πληροφόρησης και ο σεβασμός των δικαιωμάτων άμυνας μπορούν κάλλιστα να διασφαλιστούν από μια μη δικαστική αρχή, υπό τον έλεγχο δικαστικής, ανεξαρτήτως αν η πρώτη μπορεί να διατάξει ισοδύναμα ερευνητικά μέτρα στο πλαίσιο παρόμοιας εγχώριας διαδικασίας.

Επί της τελολογικής ερμηνείας

51. Όσον αφορά, κατά τρίτον, *τον σκοπό που επιδιώκεται* με την οδηγία 2014/41, φρονώ ότι η προτεινόμενη στο σημείο 42 των παρουσών προτάσεων ερμηνεία είναι, επιπλέον, ικανή να διασφαλίσει την πλήρη υλοποίηση του σκοπού αυτού, όπως εκτίθεται στο σημείο 25 των παρουσών προτάσεων, ο οποίος συνίσταται στην καθιέρωση ενός απλουστευμένου και αποτελεσματικότερου συστήματος στηριζόμενου στην ΕΕΕ, προκειμένου το συγκεκριμένο σύστημα να διευκολύνει και να επιταχύνει τη δικαστική συνεργασία και, με τον τρόπο αυτό, να συμβάλει στην επίτευξη του σκοπού της δημιουργίας ενός χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης βάσει των αρχών της αμοιβαίας εμπιστοσύνης και αναγνώρισης[31].

52. Ως προς τα ανωτέρω, ο σκοπός που συνίσταται στην απλουστευμένη και αποτελεσματική συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών προϋποθέτει ότι μπορεί να προσδιοριστεί με απλό και αναμφισβήτητο τρόπο η αρχή που εξέδωσε την ΕΕΕ, προκειμένου να κριθεί αν μια τέτοια εντολή πρέπει να επικυρωθεί από δικαστική αρχή κατ' εφαρμογήν του άρθρου 2, στοιχείο γ', σημείο ii, της οδηγίας 2014/41. Ερμηνεία η οποία στηρίζεται αποκλειστικώς στη διαπίστωση ότι μια μη δικαστική αρχή έχει «οριστεί» από το κράτος έκδοσης ως αρμόδια να ενεργεί ως ανακριτική αρχή, κατά την έννοια του άρθρου 2, στοιχείο γ', σημείο ii, της οδηγίας αυτής, καθιστά δυνατό να προσδιοριστεί, άνευ αμφισβήτησης, αν μια αρχή εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του σημείου ii της εν λόγω διατάξεως, απλώς και μόνον βάσει της επιλογής εκ μέρους του κράτους έκδοσης και όχι βάσει της φύσης των επίμαχων αποδεικτικών στοιχείων. Ειδικότερα, τυχόν αντίθετη ερμηνεία, αφενός μεν, θα οδηγούσε σε «κατακερματισμό» του συστήματος, δεδομένου ότι διαφορετικές «αρχές έκδοσης» θα μπορούσαν να είναι αρμόδιες στο πλαίσιο της ίδιας έρευνας, ανάλογα με τη φύση των διαφόρων ερευνητικών μέτρων και το ισχύον επ' αυτών δικονομικό δίκαιο στο πλαίσιο εσωτερικής διαδικασίας, αφετέρου δε, θα προκαλούσε νομική αβεβαιότητα και θα ενείχε τον κίνδυνο να καταστήσει περίπλοκο το σύστημα εφαρμογής της ΕΕΕ, καθώς και να υπονομεύσει, κατ' αυτόν τον τρόπο, την καθιέρωση ενός απλουστευμένου και αποτελεσματικού συστήματος συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών στις ποινικές υποθέσεις[32].

53. Περαιτέρω, υπενθυμίζεται σχετικώς ότι η αιτιολογική σκέψη 10 της οδηγίας 2014/41 προσδιορίζει την αρχή έκδοσης ως την «πλέον αρμόδια να αποφασίζει, βάσει των στοιχείων που διαθέτει όσον αφορά τις λεπτομέρειες της σχετικής έρευνας, ποιο ερευνητικό μέτρο θα πρέπει να χρησιμοποιηθεί»[33]. Επομένως, δεν υπάρχει αμφιβολία ότι, όταν ένα κράτος μέλος επιλέγει να αναθέσει αρμοδιότητες σε μη δικαστική αρχή προκειμένου αυτή να μπορεί να ενεργεί ως ανακριτική αρχή, αυτή είναι η «πλέον αρμόδια», στο ειδικό πλαίσιο της εσωτερικής οργάνωσης της ποινικής διαδικασίας, να έχει καλύτερη γνώση των διαφόρων στοιχείων της έρευνας, η οποία της παρέχει τη δυνατότητα να αποφασίζει τη λήψη των πλέον κατάλληλων ερευνητικών μέτρων

30 Βλ. απόφαση Staatsanwaltschaft Wien (σκέψη 62).

31 Βλ. απόφαση της 24ης Οκτωβρίου 2019, Gavanozov (C-324/17, EU:C:2019:892, σκέψη 35). Βλ., επίσης, σημείο 25 των παρουσών προτάσεων.

32 Βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση Staatsanwaltschaft Graz (σκέψεις 43 και 45).

33 Πρβλ. απόφαση Spetsializirana prokuratura (σκέψη 37).

για τους σκοπούς της συγκεκριμένης έρευνας και να αντιδρά ταχέως στις διάφορες καταστάσεις που ενδεχομένως ανακύπτουν κατά τη διαδικασία. Υπό τις συνθήκες αυτές, δεν μπορεί να υποστηριχθεί, όπως ισχυρίζεται η WBS, ότι η έκδοση της ΕΕΕ θα ήταν σαφώς αποτελεσματικότερη ή απλούστερη εάν ο ανακριτής, ως αρχή έκδοσης, είχε εκδώσει ο ίδιος την επίμαχη ΕΕΕ, σύμφωνα με το άρθρο 2, στοιχείο γ', σημείο i, της οδηγίας 2014/41. Επί παραδείγματι, σε περίπτωση κατά την οποία ΕΕΕ αμφισβητείται από κάποιον ενδιαφερόμενο στο κράτος εκτέλεσης όσον αφορά τους ουσιαστικούς λόγους έκδοσής της, η μη δικαστική αρχή που είναι επιφορτισμένη με την έρευνα πρέπει να μπορεί να λάβει τα στοιχεία σχετικά με την αμφισβήτηση, τούτο δε είναι πιο αποτελεσματικό σε σύγκριση με την περίπτωση που η διαβίβαση αυτή θα γινόταν μέσω άλλης αρχής διαφορετικής από εκείνη που διεξάγει την έρευνα [34]. Ομοίως, όταν η εκτέλεση μιας ΕΕΕ συνεπάγεται εξαιρετικά υψηλά έξοδα για το κράτος εκτέλεσης, τα οποία οφείλονται, μεταξύ άλλων, σε σύνθετου χαρακτήρα γνωμοδοτήσεις εμπειρογνωμόνων, σε ευρείας κλίμακος αστυνομικές επιχειρήσεις ή δραστηριότητες παρακολούθησης που διεξάγονται επί μακρόν, το ζήτημα των εξόδων ενδέχεται να αποτελεί αντικείμενο διαβουλεύσεως μεταξύ του κράτους έκδοσης και του κράτους εκτέλεσης. Στο πλαίσιο τέτοιου είδους διαβουλεύσεων, η μη δικαστική αρχή που είναι επιφορτισμένη με την έρευνα είναι σαφώς αυτή που δύναται να εκτιμήσει καλύτερα τη χρησιμότητα της διατήρησης και το εύρος μιας ΕΕΕ, ιδίως σε σχέση με την πρόοδο που συντελείται στο πλαίσιο της έρευνας [35].

54. Τέλος, επισημαίνεται επ' αυτού ότι, σε ορισμένα κράτη μέλη, ο ανακριτής δεν έχει κύριο ρόλο στο πλαίσιο διαδικασίας έρευνας, δεδομένου ότι παρεμβαίνει σε αυτήν στοχευμένα προκειμένου, μεταξύ άλλων, να παράσχει άδεια για ορισμένα ερευνητικά μέτρα που ζητεί η εισαγγελία [36]. Ως εκ τούτου, το εν λόγω δικαστικό όργανο έχει στη διάθεσή του τη δικογραφία της υποθέσεως μόνον όταν εκδίδει την απόφασή του και, συνεπώς, έχει περιορισμένη γνώση της έρευνας. Ειδικότερα, το δικαστικό αυτό όργανο δεν μπορεί να είναι ενημερωμένο ούτε σχετικά με τους τομείς της έρευνας τους οποίους δεν αφορά η απόφασή του ούτε με τις μεταγενέστερες της εκδόσεως της αποφάσεως αυτής εξελίξεις. Η απαίτηση να είναι το εν λόγω δικαστικό όργανο η αρχή έκδοσης της ΕΕΕ θα είχε ως αποτέλεσμα την επιβράδυνση της διαδικασίας αμοιβαίας δικαστικής συνδρομής, ιδίως σε περίπτωση υποβολής αιτήματος από την αρχή εκτέλεσης βάσει του άρθρου 6, παράγραφος 3, πρώτη περίοδος, της οδηγίας 2014/41. Όπως ορθώς επισημαίνει το αιτούν δικαστήριο, εάν μόνον το ανακριτικό δικαστικό όργανο χαρακτηρισθεί ως «αρχή έκδοσης», η δε αρχή εκτέλεσης επανέλθει προς αυτό υποβάλλοντας αίτημα παροχής διευκρινίσεων δυνάμει του άρθρου 6, παράγραφος 3, πρώτη περίοδος, της οδηγίας, το ανακριτικό δικαστικό όργανο θα υποχρεωθεί να ζητήσει από τη διεξάγουσα την έρευνα μη δικαστική αρχή την κοινοποίηση της δικογραφίας και θα πρέπει επίσης να ενημερωθεί (εκ νέου) για την έρευνα καθώς και για την πρόοδό της. Η διαδικασία θα μπορούσε να καταστεί περίπλοκη και στις περιπτώσεις στις οποίες, όπως εν προκειμένω, τα ερευνητικά μέτρα δεν εμπίπτουν στην αποκλειστική αρμοδιότητα των δικαστηρίων και μπορούν να ληφθούν από άλλες αρχές, με αποτέλεσμα η αρχή εκτέλεσης στην ίδια υπόθεση να πρέπει να επιληφθεί δύο ευρωπαϊκών εντολών έρευνας που έχουν εκδοθεί από δύο διαφορετικά όργανα.

[34] Βλ., επ' αυτού, αιτιολογική σκέψη 22 της οδηγίας 2014/41.

[35] Βλ., επ' αυτού, αιτιολογική σκέψη 23 της οδηγίας 2014/41.

[36] Βλ., μεταξύ άλλων, την περίπτωση της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, αντιθέτως προς την παράδοση άλλων έννομων τάξεων, όπως επί παραδείγματι στη Γαλλία, όπου ο ανακριτής είναι συνολικά υπεύθυνος για την ανάκριση.

Επί του ιστορικού θεσπίσεως της οδηγίας 2014/41

55. Κατά τέταρτον, η γραμματική, συστηματική και τελολογική ερμηνεία επιρρωννύονται από *το ιστορικό θεσπίσεως* της οδηγίας 2014/41. Υπενθυμίζεται ότι, στο πλαίσιο της κατάρτισης του σχεδίου νομοθετικής πράξεως, κατόπιν της αρχικής πρότασης οδηγίας που υπέβαλαν επτά κράτη μέλη [37], το Συμβούλιο διαπίστωσε ότι πλείονα κράτη μέλη είχαν αντιταχθεί στη διάταξη με την οποία επιβαλλόταν η υποχρέωση αναγνώρισης των ευρωπαϊκών εντολών έρευνας που εκδίδονται από μη δικαστικές αρχές, πλην όμως, «προκειμένου να ληφθεί υπόψιν η επιλεγείσα νομική βάση της πρότασης», επιτεύχθηκε συμβιβασμός ο οποίος προέβλεπε τη θέσπιση υποχρεωτικής διαδικασίας επικύρωσης όσον αφορά τη συμμόρφωση της ΕΕΕ προς τις προϋποθέσεις έκδοσης ΕΕΕ, όταν η ΕΕΕ εκδίδεται από αρμόδια αρχή εκτός δικαστή, εισαγγελέα ή ανακριτή [38]. Ως εκ τούτου, λόγος της συγκεκριμένης επιλογής ήταν η τήρηση της δικονομικής αυτονομίας των κρατών μελών και της ποικιλομορφίας των εθνικών συστημάτων, λαμβανομένου ιδίως υπόψη του ότι, σε ορισμένα κράτη μέλη, η ανακριτική διαδικασία δεν διεξάγεται από τα δικαστήρια αλλά από την εισαγγελία ή από διοικητικές αρχές [39].

56. Για όλους τους προαναφερθέντες λόγους, φρονώ ότι στο υποβληθέν προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 2, στοιχείο γ′, σημείο ii, της οδηγίας 2014/41 δεν αντιτίθεται στον χαρακτηρισμό ως «αρχής έκδοσης» ΕΕΕ, κατά την έννοια της διατάξεως αυτής, μιας μη δικαστικής αρχής η οποία αποφασίζει, σύμφωνα με το εθνικό της δίκαιο, τη λήψη συγκεκριμένων ερευνητικών μέτρων, ακόμη και όταν η λήψη τέτοιων ερευνητικών μέτρων στο πλαίσιο εσωτερικής διαδικασίας θα ενέπιπτε στην αποκλειστική αρμοδιότητα των δικαστικών αρχών, εφόσον τα εν λόγω ερευνητικά μέτρα επικυρώνονται, πριν από την έκδοση της ΕΕΕ, από δικαστική αρχή η οποία έχει διακριβώσει ότι πληρούνται όλες οι προϋποθέσεις έκδοσης και διαβίβασης που προβλέπει η οδηγία αυτή.

Επί της εμβέλειας της αποφάσεως Spetsializirana prokuratura

57. Τέλος, κατά πέμπτον, επισημαίνω ότι, αντιθέτως προς όσα υποστηρίζουν, κατ' ουσίαν, η WBS και η Επιτροπή, το ως άνω συμπέρασμα δεν κλονίζεται από την απόφαση Spetsializirana prokuratura, με την οποία το Δικαστήριο έκρινε ότι το άρθρο 2, στοιχείο γ′, σημείο i, της οδηγίας 2014/41 έχει την έννοια ότι αντιτίθεται στο να είναι εισαγγελέας ο αρμόδιος για την έκδοση ΕΕΕ με σκοπό τη συλλογή δεδομένων κίνησης και δεδομένων θέσης σχετικών με τις τηλεπικοινωνίες, όταν, στο πλαίσιο παρόμοιας εγχώριας διαδικασίας, η λήψη ερευνητικού μέτρου για την πρόσβαση σε τέτοια δεδομένα εμπίπτει στην αποκλειστική αρμοδιότητα του δικαστή.

58. Κατ' αρχάς, όπως ορθώς επισημαίνει το αιτούν δικαστήριο, στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η συγκεκριμένη απόφαση, η αρχή που είχε εκδώσει την ΕΕΕ ήταν «αρχή έκδοσης», κατά την έννοια του άρθρου 2, στοιχείο γ′, σημείο i, της οδηγίας 2014/41, ήτοι η βουλγαρική εισαγγελική αρχή, ενώ, στην υπό κρίση υπόθεση, η αρχή έκδοσης είναι «άλλη αρμόδια αρχή», κατά την έννοια του άρθρου 2, στοιχείο γ′, σημείο ii, της οδηγίας αυτής. Η διαφορά αυτή συνεπάγεται ότι οι αρχές τις οποίες διατύπωσε το Δικαστήριο, ιδίως στις σκέψεις 29 και 30 της εν

[37] Βλ., ειδικότερα, άρθρο 2, στοιχείο α′, σημείο ii, της πρωτοβουλίας του Βασιλείου του Βελγίου, της Δημοκρατίας της Βουλγαρίας, της Δημοκρατίας της Εσθονίας, του Βασιλείου της Ισπανίας, της Δημοκρατίας της Αυστρίας, της Δημοκρατίας της Σλοβενίας και του Βασιλείου της Σουηδίας για μια οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της … σχετικά με την [ΕΕΕ] σε ποινικές υποθέσεις (ΕΕ 2010, C 165, σ. 22).

[38] Βλ. έκθεση προόδου του Συμβουλίου, της 26ης Νοεμβρίου 2010 (16868/10 COPEN 266 EUROJUST 135 EJN 68 CODEC 1369), σ. 5.

[39] Βλ., επ' αυτού, υποσημείωση 16 των παρουσών προτάσεων, καθώς και Bachmaier Winter, L. «Further Mutual Assistance: The European Investigation Order», σε Ambos, K. και Rackow, P. (επιμ.) *The Cambridge Companion to European Criminal Law*, Cambridge University Press, 2023, σ. 292 και 293, και Gogorza, A. «Décision d'enquête européenne – La relativité de la notion européenne d'autorité judiciaire», *Droit pénal – Lexis Nexis*, αριθ. 2, 2021, σ. 44.

λόγω αποφάσεως, όπου το Δικαστήριο ανέλυσε το γράμμα του άρθρου 2, στοιχείο γ', σημείο i, της εν λόγω οδηγίας, αφορούν, ευλόγως, μόνον τις δικαστικές αρχές και ότι οι συγκεκριμένες αρχές δεν μπορούν να έχουν εφαρμογή στις μη δικαστικές αρχές. Με άλλα λόγια, η ίδια απόφαση επιτάσσει να υφίσταται αντιστοιχία, από ιεραρχική άποψη, μεταξύ της αρμόδιας για την έκδοση της ΕΕΕ αρχής και της αρχής που είναι αρμόδια για τη λήψη των ίδιων ερευνητικών μέτρων στο πλαίσιο της εθνικής διαδικασίας, πλην όμως μόνον εφόσον οι δύο αυτές αρχές είναι δικαστικές αρχές.

59. Εν συνεχεία, επισημαίνω, όπως έπραξε και το αιτούν δικαστήριο, ότι η υπό κρίση υπόθεση διαφέρει από εκείνη επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση Spetsializirana prokuratura, δεδομένου ότι το επίμαχο εν προκειμένω μέτρο έρευνας, αρμόδια για τη λήψη του οποίου είναι, κατά το λεττονικό δίκαιο, αποκλειστικώς τα δικαστήρια, εγκρίθηκε, πριν από τη λήψη του, από τον ανακριτή και, ακολούθως, επικυρώθηκε από τη γενική εισαγγελία του εν λόγω κράτους μέλους, η οποία το έκρινε αναγκαίο και αναλογικό. Αντιθέτως, στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση Spetsializirana prokuratura, η βουλγαρική εισαγγελική αρχή είχε εκδώσει, ως αρχή έκδοσης κατά την έννοια του άρθρου 2, στοιχείο γ', σημείο i, της οδηγίας 2014/41, τέσσερις ευρωπαϊκές εντολές έρευνας για τη συλλογή δεδομένων κίνησης και δεδομένων θέσης σχετικών με τις τηλεπικοινωνίες, χωρίς να ζητήσει προηγουμένως την παρέμβαση βουλγαρικού δικαστηρίου, μολονότι, στο πλαίσιο παρόμοιας εθνικής διαδικασίας, η βουλγαρική εισαγγελική αρχή θα μπορούσε να διατάξει τέτοια μέτρα μόνο με την άδεια του εν λόγω δικαστηρίου. Επομένως, το γεγονός αυτό οδηγεί στο συμπέρασμα ότι το σκεπτικό που διατύπωσε το Δικαστήριο στις σκέψεις 32 έως 38 της αποφάσεως εκείνης, οι οποίες αφορούν ανάλυση του πλαισίου και των σκοπών που επιδιώκονται με την εν λόγω οδηγία, ούτε έχει εφαρμογή στην υπό κρίση υπόθεση ούτε είναι κρίσιμο για αυτήν.

60. Συγκεκριμένα, όσον αφορά, αφενός, τη συστηματική ανάλυση στην οποία προέβη το Δικαστήριο, στις σκέψεις 32 έως 35 της αποφάσεως Spetsializirana prokuratura, σχετικά με το άρθρο 6, παράγραφος 1, της οδηγίας 2014/41, πρέπει να επισημανθεί, όπως και στα σημεία 44 έως 48 των παρουσών προτάσεων, ότι οι προϋποθέσεις που προβλέπει η εν λόγω διάταξη δεν είναι κρίσιμες στην υπό κρίση υπόθεση. Ειδικότερα, στην προκειμένη περίπτωση, το KNAB, ενεργώντας ως «υπεύθυνος της διαδικασίας έρευνας» και, επομένως, ως αρχή αρμόδια να διατάξει το ερευνητικό μέτρο βάσει του εθνικού δικαίου, συμμορφώθηκε προς τις υποχρεώσεις ελέγχου, όσον αφορά την αναγκαιότητα και την αναλογικότητα του εν λόγω μέτρου, οι οποίες προβλέπονται στο άρθρο 6, παράγραφος 1, στοιχείο α', της εν λόγω οδηγίας, δεδομένου ότι ο αρμόδιος ανακριτής ανέφερε στην απόφασή του ότι οι έρευνες που έπρεπε να διενεργηθούν στο Βερολίνο ήταν αναγκαίες και αναλογικού χαρακτήρα. Επομένως, σε αντίθεση με την υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση Spetsializirana prokuratura, στην υπό κρίση περίπτωση δεν τίθεται ζήτημα εκπλήρωσης ιδιαίτερων απαιτήσεων όσον αφορά τη δικαιολόγηση του μέτρου εκ μέρους της ίδιας της αρχής. Επιπλέον, το KNAB εξέδωσε την επίμαχη ΕΕΕ υπό τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες θα μπορούσε να διαταχθεί ερευνητικό μέτρο στο πλαίσιο παρόμοιας εθνικής διαδικασίας, δεδομένου ότι ο ανακριτής παρενέβη παρέχοντας άδεια για τη λήψη του ερευνητικού μέτρου πριν από την έκδοση της εν λόγω ΕΕΕ.

61. Αφετέρου, δεν ασκούν εν προκειμένω επιρροή ούτε τα διδάγματα τα οποία απορρέουν από την ανάλυση των σκοπών της οδηγίας 2014/41, στις σκέψεις 36 έως 38 της αποφάσεως Spetsializirana prokuratura, και βάσει των οποίων το Δικαστήριο αποφάνθηκε, στο πλαίσιο της ερμηνείας του άρθρου 2, στοιχείο γ', σημείο i, της οδηγίας αυτής, ότι τυχόν διαφοροποίηση μεταξύ της αρχής έκδοσης της ΕΕΕ και της αρχής που είναι αρμόδια να διατάξει τη λήψη ερευνητικών μέτρων στο πλαίσιο της εν λόγω ποινικής διαδικασίας θα ενείχε τον κίνδυνο να περιπλέξει το σύστημα συνεργασίας και, κατ' αυτόν τον τρόπο, να υπονομεύσει την καθιέρωση

ενός απλουστευμένου και αποτελεσματικού συστήματος. Αντιθέτως, όπως επισημάνθηκε στα σημεία 52 έως 54 των παρουσών προτάσεων, στο πλαίσιο της ερμηνείας του άρθρου 2, στοιχείο γ', σημείο ii, της εν λόγω οδηγίας, τυχόν απαίτηση η αρχή έκδοσης της ΕΕΕ να είναι οπωσδήποτε η αρχή που είναι αρμόδια να διατάξει το επίμαχο ερευνητικό μέτρο βάσει του εθνικού δικαίου μπορεί, όταν η αρχή αυτή είναι μη δικαστική αρχή, να καταστήσει πιο περίπλοκο το εν λόγω σύστημα συνεργασίας.

Πρόταση

62. Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει στο προδικαστικό ερώτημα που υπέβαλε το Kammergericht Berlin (ανώτερο περιφερειακό δικαστήριο Βερολίνου, Γερμανία) ως εξής:

Το άρθρο 2, στοιχείο γ', σημείο ii, της οδηγίας 2014/41/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 3ης Απριλίου 2014, περί της ευρωπαϊκής εντολής έρευνας σε ποινικές υποθέσεις,

έχει την έννοια ότι:

δεν αντιτίθεται στον χαρακτηρισμό ως «αρχής έκδοσης» ευρωπαϊκής εντολής έρευνας, κατά την έννοια της διατάξεως αυτής, μιας μη δικαστικής αρχής η οποία αποφασίζει, σύμφωνα με το εθνικό της δίκαιο, τη λήψη συγκεκριμένων ερευνητικών μέτρων, ακόμη και όταν η λήψη τέτοιων ερευνητικών μέτρων στο πλαίσιο εσωτερικής διαδικασίας θα ενέπιπτε στην αποκλειστική αρμοδιότητα των δικαστικών αρχών, εφόσον τα εν λόγω ερευνητικά μέτρα επικυρώνονται, πριν από την έκδοση της ευρωπαϊκής εντολής έρευνας, από δικαστική αρχή η οποία έχει διακριβώσει ότι πληρούνται όλες οι προϋποθέσεις έκδοσης και διαβίβασης που προβλέπει η οδηγία αυτή.